

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2021 m. birželio 15 d. Nr. 21-113VK

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijai

Lietuvos Respublikos Seimo Švietimo ir mokslo komitetui

DĖL MOKSLO IR STUDIJŲ ĮSTATYMO NR. XI-242 ĮSTATYMO PROJEKTŲ NR. XIVP-544 IR NR. 21-25444(2)

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – LVK), vienijanti kokybiška ir sklandžia švietimo sistema suinteresuotus Lietuvos darbdavius, taip pat kai kurias viešąsias ir privačias aukštojo mokslo įstaigas, teikia savo įžvalgas bei pastabas dėl Seime svarstomo LR Mokslo ir studijų įstatymo (toliau – MSĮ) Nr. XI-242 46, 59, 77 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. [XIVP-544](#) bei dėl Vyriausybėje svarstomo LR Mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 9, 59, 74, 76, 77, 82 ir 83 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. [21-25444\(2\)](#) (toliau – įstatymo projektai). Norime išreikšti nepritarimą konkrečiai siūlomiems MSĮ 59 str. pakeitimams.

Pirma, įstatymo projektai buvo rengti nepasitarus su socialiniais partneriais ir ekspertais. MSĮ 59 str. konkrečių priėmimo į universitetus bei kolegijas sąlygų nustatymas (egzaminų bei jų rezultatų lygio nustatymas visoms studijų kryptims, visiems studentams ir visoms aukštosioms mokykloms) nėra įprasta praktika demokratinėse valstybėse. Įstatymo projektai turėtų būti rengiami konsultuojantis su socialiniais partneriais, suinteresuotomis šalimis, o siūlomas reguliavimas ir jo užduodamas centralizavimo tonas turėtų būti sutartos Nacionaliniame susitarime dėl švietimo. Pažymėtina, kad Lietuvos švietimo tarybos suformuluotuose „Siūlymuose dėl aukštojo mokslo prieinamumo didinimo“ siūloma suvienodinti reikalavimus visiems stojantiejiems, nustatant trijų brandos egzaminų reikalavimą, tačiau nenurodant konkrečių brandos egzaminų, kurie turėtų būti išlaikyti.

Antra, įstatymo projektais siūlomas reguliavimas prieštarauja decentralizavimo principui, kuris iš esmės yra Švietimo įstatymo 5 str. įtvirtinto tęstinumo principo tęsa. Būtent lankstumas, atvirumas įvairovei yra decentralizacijos požymiai, o decentralizacija, pasitikėjimas piliečiais ir jų pasirinkimais yra brandžios demokratinės visuomenės siekiamybė. Siūlomu reguliavimu kaip tik būtų siekiama „nuleisti iš viršaus“ vienodą reguliavimą visoms aukštosioms mokykloms ir dar labiau centralizuoti priėmimo į aukštąsias mokyklas sąlygas.

Trečia, įstatymo projekto Nr. XIVP-544 aiškinamajame rašte teigiama, kad „Įstatymo projektu nustatoma, kad bendras studijų vietų skaičius būtų nustatomas kiekvienoje studijų programoje. Iki šiol skirstant vietas pagal studijų kryptis ir (arba) studijų kryptių grupes buvo sunku sureguliuoti valstybei reikalingų specialistų poreikį, nes skyrus tam tikrą valstybės vietų skaičių kryptiai, abiturientai renkasi populiarias, o ne valstybės poreikiams užtikrinti reikalingas studijų programas“. Vis dėlto, tiek pirmasis, tiek antrasis MSĮ įstatymo projektai niekaip nesprensdžia įvardytos problemos. Atvirkščiai, įstatymo projektais siūloma specialistų poreikį kiekvienai studijų programai planuoti centralizuotai, Švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu, taip pat planuoti ir „nuleisti“ sugriežtintas priėmimo sąlygas aukštosioms mokykloms. Siūlome atsisakyti centralizuoto vietų skirstymo, išskyrus išimtinius atvejus – pavyzdžiui, valstybė galėtų reguliuoti paruošiamų policininkų, medikų, mokytojų skaičių, nes tai yra profesijos, kurias įgiję asmenys dirba viešajame sektoriuje. Rinka turėtų spręsti,

Gedimino pr. 2/1-28, LT-01103 Vilnius
Tel. +370 5 212 1111, info@lvk.lt, www.lvk.lt

Tarptautinių prekybos rūmų ICC oficialus atstovas
www.iccwbo.org

kiek ir kokių specialistų reikia, o ne valstybė. Pabrėžtina, kad įvardyta problema yra ne rinkos nepakankamumo, tačiau nepakankamos abiturientams suteikiamos informacijos problema.

Ketvirta, suprantame politikų lūkestį ir norą, kad į aukštąsias mokyklas stotų abiturientai, kurie būtų geriau paruošti mokytis aukštojo mokslo studijų programose pilnu pajėgumu, tačiau įstatymo projektais ši problema nėra sprendžiama. Atvirkščiai, siūlomu reguliavimu yra didinama socialinės atskirties rizika. Lietuvoje turime itin aukštą skaičių stojančiųjų į aukštąsias mokyklas – kolegijas ir universitetus – skaičių dėl to, kad aukštosiose mokyklose turime programų, kurios kitose šalyse priskiriamos profesinio mokymo kompetencijai. Dėl to įstatymo projektai kai kuriems prastesniais rezultatais pasižymintiems mokiniams gali iš po kojų išmušti socialinio mobilumo laiptus. Be to, visos suaugusiojo švietimo programos aukštosiose mokyklose šiandien yra prieinamos tik vidurinio ugdymo programą baigusiems žmonėms, tad siūlomas reguliavimas dar labiau sumažintų galimybes vyresniems žmonėms tobulinti savo kvalifikaciją aukštojo mokslo institucijose. Atsižvelgiant į įvardytas rizikas, šie įstatymo projektai galėtų veikti tik numačius kelias dešimtis išimčių (pavyzdžiui, stojantieji į žemės ūkio aukštojo mokslo studijų programas). Kviečiame holistiškai įvertinti siūlomo reguliavimo socialines pasekmes ir spręsti nepakankamos bendrojo ugdymo kokybės problemą tiesiogiai, o ne sukuriant dirbtinius barjerus asmenims mokytis tai, ką jie nori.

Apibendrinant, MSĮ 59 str. pakeitimai prieštarauja Lietuvos švietimo sistemą grindžiančiam tęstinumo principui ir Lietuvos švietimo tarybos siūlymams, be to, įstatymo projektai nebuvo derinti su socialiniais partneriais. Įstatymo projektais siekiama sukurti dirbtinius barjerus, kurie iš esmės neprisidėtų prie bendrojo ugdymo kokybės gerinimo ir nespręstų esminių suaugusiųjų švietimo sistemos problemų, kurios daugiausiai susijusios su ribotomis galimybėmis asmenims mokytis visą gyvenimą, tobulinti savo kvalifikaciją ir persikvalifikuoti. Įvertinus išdėstytus argumentus, Lietuvos verslo konfederacijos nariai nepitaria šioms įstatymo projektams.

Pagarbiai

Generalinė direktorė

Eglė Radišauskienė

Originalas nebus siunčiamas. Vilius Kriaučiūnas, el.p.: vilius@lvk.lt, tel. +370 5 212 1111